Oulun hätäkeskus 30.1.2023

Keravan Hätäkeskus

Eduskunta

Hallintovaliokunta

HaV@eduskunta.fi

Hallintovaliokunnan lisälausuntopyyntö 25.1.2023 kokouksessa (HE 149/2022)

Oulu ja Kerava; Lausunto Eduskunnan hallintovaliokunnalle laiksi hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista - erityisesti vaikutukset käytännön hätäkeskustoimintaan

Rekisterinpidon selkiyttäminen

Rekisterinpitäjien määrä kasvaa lakiehdotuksen myötä merkittävästi nykyisestä. Esitetään, lain esitöissä kirjauksen tarkentamista, että Hätäkeskuslaitoksen ja rekisterinpitäjien välisellä yhteistyöllä olisi laadittava sopimus riittävän selkeistä, tarkkarajaisista ja yhtenäisistä valtakunnallista ohjeista kaikilta toimialoilta. Yhtenäiset valtakunnalliset ohjeet mahdollistaisivat ja edistäisivät verkottuneessa hätäkeskustoiminnassa henkilötietojen käsittelyn oikeellisuutta sekä vähentäisivät virheiden mahdollisuutta.

Rekisterinpitäjät ja vastuunjako

Hätäkeskuslaitos on alun perin esittänyt, että kukin viranomainen toimisi rekisterinpitäjänä omaan lakisääteiseen tehtäväänsä liittyvien tietojen osalta. Hätäkeskuslaitos olisi rekisterinpitäjänä niiden tietojen osalta, joita se kerää ja tallettaa Hätäkeskuslaitoksessa tapahtuvan hätäilmoituksen käsittelyn ja tehtävien välittämisen tai tukitoimien sekä muiden tehtäviensä osalta. Muut viranomaiset toimisivat puolestaan rekisterinpitäjinä niiden tietojen osalta, joita ne keräävät ja tallettavat heille välitetyn hälytystehtävän hoidossa.

Saamamme tiedon mukaan lakihankkeessa käydyn keskustelun perusteella tämä ei ilmeisesti ole Euroopan unionin tietosuoja-asetuksen mukaan mahdollista. Tällä kuitenkin käytännön toiminnan kannalta selkeytettäisiin erityisesti moniviranomaistehtäviin liittyvien hätäpuhelutallenteiden hallinnointia. Näissä tallenteissa saattaa olla useita eri viranomaisia koskevia sellaisia tietoja, joiden käsittely ei ole perusteltua muissa viranomaisissa (esim. terveystietoja). Lisäksi tulee ottaa huomioon, että tietojen käsittelyyn tarvittava erikseen pyydettävä tietolupa kaikilta rekisterinpitäjiltä, tulee aiheuttamaan mittavan määrän hallinnollista työtä.

Hätäkeskuslaitoksen tiedonsaantioikeus hätäkeskustietojärjestelmästä

Lakiuudistuksen mukaisesti Hätäkeskuslaitoksella olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä hätäkeskustietojärjestelmästä Hätäkeskuslaitoksen sisäistä laillisuusvalvontaa ja työnantajan työnjohto- ja valvontaoikeuden toteuttamista varten tarvittavat hätäilmoitustallenteet ja kyseiseen tallenteeseen liittyvät tehtävätiedot ja muut välttämättömät tiedot maksutta. Esitetään, että työnjohto- ja valvontaoikeus termiä tarkennetaan lain perusteluissa. Edellä mainitulla muutoksella vähennettäisiin tulkinnanvaraisuutta asiassa.

Tilannekuvan muodostaminen

Päivystystehtävää hoitavan henkilöstön tehtäviin olisi hyvä saada erillinen säädöksen tarkennus, jossa annetaan oikeus hätätilanteisiin ja hätäkeskuspalveluiden tuottamiseen liittyvän tilannekuvan muodostamiseen.

Muutos selkeytettäisi Hätäkeskuslaitoksen päivystystehtävää hoitavan henkilöstön oikeutta hätätilanteita koskevaan tilannekuvan seurantaan ja virkatehtävien hoitamisessa tarvittavien tietojen käsittelyyn. Päivystäjän oikeus otsikkotasoiseen tietoon ei ole kaikissa tilannekuvaan liittyvissä tapauksissa riittävä. Hätäkeskusten päivystystoiminnassa on oleellista saada ennakkoon tieto hätätilanteen yksityiskohdista ja tapahtumapaikasta: mitä on tapahtunut, missä on tapahtunut, mitä resursseja tilanteeseen on hälytetty ja mitä tilanteesta ei vielä tiedetä.
Nämä tilanteet liittyvät usein erilaisiin suuronnettomuuksiin, laajempiin rikostilanteisiin, päällekkäisiin ilmoituksiin ja liikkuviin tilanteisiin, joissa tieto ja ennakoiva tilannekuva on ratkaiseva sekaannusten ja epäonnistumisten välttämiseksi.

Henkilöstöä keskusteluttavat asiat lainsäädäntömuutoksessa

Hätäkeskuksissa eniten huolta synnyttävät tilannekuvan ylläpitoon liittyvät tiedonsaantioikeuksien rajaukset, tietojen käsittelyoikeudet koulutus-, valvonta- ja kehittämistoiminnassa, sekä todennäköisesti kasvava työkuorma tietopyyntöjen ja tietojen muokkausta koskien. Esitetään, että viranomaisten tiedonsaantioikeus hätäkeskustietojärjestelmästä sekä rekisterinpitäjien välistä tietojen luovuttamisen osalta tarkennetaan lain perusteluissa käytännön esimerkkejä vastaavalla tavalla, kuin sitä on tarkennettu lainsäädäntöneuvoksen 25.10.2022 hallintovaliokunnalle laatimassa PowerPoint esityksessä. Edellä mainitulla muutoksella vähennettäisiin tulkinnanvaraisuutta sekä virheellisiä tulkintoja asiassa.

Lain voimaantulo

Lakiuudistuksen voimaantulon aikataulu on haastava tarvittavien toteutettavien teknisten muutosten, rekisterinpitoon laadittavien ohjeiden sekä henkilöstön kouluttamisen näkökulmasta, erityisesti rekisterinpitoon laadittavien ohjeiden sekä henkilöstön kouluttamisen näkökulmasta. Esitetään, että lain 16 a ja 20—25 § tulisivat kuitenkin voimaan aikaisintaan vuosi lain voimaantulon jälkeen.

Jukka Alenius
Hätäkeskuksen päällikkö
Oulun hätäkeskus

Jarmo Laurila
Hätäkeskuksen päällikkö
Keravan hätäkeskus